

САҢА ОЛОХ

Сэтинньи
26 күнэ
субуота

№№ 141-142
(9356-9357)

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чураҥгы чычыҥы таһаҥа

"САҢА ОЛОХ" РИХ ГУ САҢА ДЫИЭТИН БАСТАКЫ СВАЯТА ТҮСТЭ

Бүгүн сарсыарда үлэ чааһа сабаланыабыттан биһиги, "Саҥа олох" редакциянай-издательской холбоһук Государственной учреждение үлэһиттэрэ, улахан үөрүү түбүгэр түстүбүт... Иһирдээнэн-таһырдаанан кириин-тахсыы, кэли-барыы, тэрээһингэ кыттыы сүпсүлгэнэ буолла. Буолуна даҕаны... Бүгүн өр сылларга ыра онгостон кэлбит санаабыт олоххо кириитигэр бастакы хардыы онгоһуллар күнэ эбээт...

Аһыйах хонугунан "Саҥа олох" хаһыат үбүлүйдээх, төрүттэммитэ 75 сылын туолар сылыгар үктэниэбэ (хаһыат бастакы нүөмэрэ 1931 сыл алтынны 15 күнүгэр тахсыбыта). Бу күн-бэлиэ датаны көрсүһэ тэрилтэ саҥа дыһаҥа туттарар былаанын улууспут салалтата өйөөн тутууну быйылгатын саҥа ырга быһаарыллыбыта. Окон тэрилтэ территориятын иһигэр турар эргэ гараһы көтүттэрэн миэстэ талааран саҥа икки этэстээх дыһа сваяларын үүтүн үүттэтиллиһэ.

Бастакы сваяны түһэрэр үгүмэн үөрүүбүтүгэр "Чураҥгы улууһа (оройуона)" МТ баһылыга И. Н. Аммосов, Чураҥгы сэлээннэтин баһылыга И. И. Оконешников, тэрилтэ салайааччылары кыттыыны ыллылар. Тэрилтэбит биһир туллар ту-

тааба, директоры хаһаайыстыбаннай чааска солбуйааччы А. А. Захаров үөрүүлээх быһыыга-майгыга оттубут уота күлүбүрчэчи умайар. Үөрүүгэ-көтүүгэ кыттыһардыы, эбэрдэллээрдик сыа хаар оргуудук түһүн намыһыйар. Салайааччыбыт А. А. Захаров бастакы сваяны түһэри сизиргэр-туомугар анаммыт дыһал аһыллыбытын биллэрэр, тутуу ыһытытын өйөөбүт улуус салалтатыгар, саҥалаабыт тулааччыларга махталын тиздэр. Саамай кырдыаҥас, убай туттубут киһибит, аксакалбыт С. Р. Данилов алгыс тыл этэн туран аал уотун аһатар, тойуксут Гаврил Жирков ырыата дууһаны долгута доллоһуйар.

Кран массыына барыбыт үөрүүбүт-көтүүбүт, "ураа" хаһыыбыт ортотугар бастакы сваяны түһэрэр. Улуус баһылыга Иннокентий Николаевич Аммосов сваяга шампанскайы алдыатар, саҥа дыһа бигэ укулааттаах, сылаас эркиннээх буоларыгар багаран алгыс тылын тиздэр. Бастакы свая оннун булла. Аны тутуубут ситэн-хотон саҥа дыһа сааланы күүлүнэн саналыы айа, үлэли киһирэр күммүт сотору кэмнэнэн үүнүөбэ дьин бигэ эрэллээхпит.

А. СЛЕПЦОВ.

УЛУУС МУННЬАҤЫН СЕССИЯТА

Сэтинньи 23 күнүгэр Улуус Мунньаҥын депутаттары XXIX-с сессиялара буолан ааста. Бу күн 11 болпуруос көрүлүннэ. Улуус муниципальнай тэриллитин дыһалтатын баһылыга И.Н.Аммосов, саҥа үйэбэ саналыы тэтимнээх үлэ баран иһэрин бэлиэтээн туран, сессияны аста. Бастакы болпуруоһунан муниципальнай баһы-дуолу дыһайар комитет специалиһа Мохначевская Н.М. арендаһыт сир төлөбүрүн бигэргэтии туһунан иһитиннэри онордо. Бу болпуруос элбэх кэпсэтинни таһаарда. Үөрэх управлениетын начальнига Сидоров Е.С.:

Урут үөрэх тэрилтэлэрэ сир нолуогуттан босхолоһоллор этэ, онон муниципальнай бюджеттан үбүлэнэр үөрэх тэрилтэлэрин босхолоуохха, — дьин этти киллэрдэ. Доруобуйа харыстабылын начальнига Сотников В.А.: "Баһыыһа объекта элбэһинэн уонна участкай баһыыһалар дохуот киллэрбэттэринэн эмиз нолуоктан босхолоуохха баар этэ" дьин санаатын эттэ. Түмүгэр Чураҥгы улууһун финансовай-казначейскай управлениетын начальнига Сухаринов Е.Е.: "Бюджетнай муниципальнай тэрилтэлэри төлөбүртэн босхолоуохха сөл" дьин быһаарда.

Салгыы улуус финансовай-казначейскай управлениетын начальнига Сухаринов Е.Е. улуус муниципальнай тэриллитин бюджетин, резервнай фонда ороскуоттарын бигэргэтии уонна Улуус депутаттары Мунньаҥын бигэргэтиллибит транспорт регистрациятын гослошһинатыгар уларыһыларын тустарынан иһитиннэри онордо.

Сессияҥа алтыс болпуруоһунан улуус муниципальнай тэриллитин социальнай-экономическай сайдыытыгар 2004-2007 сс. целевой программа туолуутун туһунан Улуус Мунньаҥын депутаттары ревизионнай комиссиятын председателэ Попов В.П. информациялаата.

Сэттиһинэн "Бэйдэ сүлдүр ыттары бэрээдэктэһин" баһаһыаннарын бигэргэтии туһунан ветеринария управлениетын начальнига Старостин П.И. туруорар болпуруоһа көрүлүннэ. Салгыы Улуус Мунньаҥын сокуоннаһа, общественнай бэрээдэги харыстааһыҥа бастайааннай комиссиятын председателэ Ершов В.В. Улуус Мунньаҥын Бочуотунан грамотатын олохтуур туһунан болпуруоһу туруорда.

Мань таһынан Дирин орто агро-оскуолатыгар И.Е.Федосеев-Дросо аатын ингэрэр туһунан болпуруос көрүлүннэ. Онуоха оскуола директора Сергеев А.А. информациятын кытыһа. Сессия көрөр онус болпуруоһугар, улуус киин баһыһатын кылаабынан бырааһа Сотников В.А. "Улуус Бочуоттаах гражданын" аатын доруобуна харыстабылыгар өр сылларга үлэлээбит, Саха АССР үтүөлээх бырааһыгар Алексеев Григорий Никоневичка бигэрэр туһунан уонна улуус үөрэбин управлениетын начальнига Сидоров Е.С. эмиз бу бочуоттаах ааты педагогическай үлэ ветераныгар Дьяковскай Николай Ивановичка бигэрэр туһунан этии киллэрдилэр. Маньаха депутаттар бары сөбүлэннэрин бигэрдилэр.

Сессия бүтэһик болпуруоһугар анал быһаарылар таһыстылар. Олор "Саҥа олох" хаһыакка сийилии бэчээттэниэхтэрэ.

А. ПЕРМЯКОВА.

Баһылык сүбэтин мунньаҥа

Сэтинньи 23 күнүгэр бу ыйга учараттаах баһылык сүбэтэ буолла. Манна көрүлэр болпуруостарынан буоллулар:

1. Чураҥгы улууһугар уонна хаачыйыы уонна миэстэбэ онгоһуллар аһылык бородууксуйалара ирдэбилгэ эппизтииллэрэ билинни туруга. Информацияны Роспотребнадзор Чураҥгы салаатын салайааччыта Портнягина Т.И. онордо.

2. Республика вице-президеһ А.К. Акимов Республика министерстволарын уонна туһааннаах салалталарын кытта туберкулез утары охсуһуу мэрээлэригэр алтынны ый 28 күнүгэр буолбут мунньаҥын 45 нүөмэрдээх боротукуолун туолуута. Информацияны тубдиспансер сэбиэдиссэйэ Гулько И.И. иһитиннэрдэ.

3. Чураҥгы улууһун социальнай-экономическай сайдыытын бу сыл ааспыт 10 ый түмүгүн туруга. Информацияны улууска экономикай сайдыы отделын сүрүн специалиһа Махорова Н.А. ырытан бигэрдэ.

4. Россия Президеһ В.В. Путин Анал суругун чэрчитинэн үлэ тэтимин туруга. Отчуоту кытта үлэ былааннарын иһитиннэрдилэр "Саҥа олох" хаһыат редактор-директора Захаров А.А. уонна Маарыкчаан телестудия директора Кардашевскай Т.А.

5. Эрэл НГПФ Чураҥгыга үлэтин туһунан. Тыл этиини онордо Пономарев И.П.

6. Оскуолаһаҥа директордары анааһын. Информацияны онордо үөрэх управлениетын начальнига Сидоров Е.С.

Бастакы болпуруос нэһилиэһи доруобуйатын харыстааһыҥа тыын болпуруос буоларынан элбэх кэпсэтинни таһаарда. Ол курдук оҕо тэрилтэлэригэр Сидоров Е.С., доруобуйа харыстабылыттан Сотников В.А., ас-үөл онорооччулартан Ноговицин А.Т. уонна Григорьева А.Г. бэйэлэрин этиилэрин киллэрдилэр. Чураҥгы сэлээннэтин баһылыга водозабор тутуутун болпуруоһугар билигини туругу билиһиннэрдэ. Бу улахан болпуруоска И.Н.Аммосов, И.Н.Попов этиилэригэр Чураҥгыга иһэр уу водозаборун онорууга тохтоон аастылар, тутуу тэтимин саҥардан биһиргэ ирдэбил туруордулар.

Тубдиспансер тутуута сабаланаар кыахха киһэрэн ээр дьин иһитиннэри буолла.

Атын болпуруостартан иһитиннэрэр буоллаахха, Кытаанах, Бахсы, Хатылы уонна Мындабаайы оскуолаһаҥа директордара Улуус баһылыгын сүбэтигэр бигэргэнилэр. Кытаанахха ананна Любимова Ирина Павловна, Бахсыга Уаров Иван Прокопьевич, Хатылыга Захаров Николай Анатольевич, Мындабаайыга, Батарин Гаврил Дмитриевич.

Саҥа анаммыт директордарга анаан Иннокентий Николаевич кэс тылыгар, эдэр дьон эппизтиини дыһунуу сүгэн таһаарылаахтык үлэлииллэригэр баарда.

Түмүккэ нэһилиэк баһылыктарын мунньаҥ сүбэлэһи буолла. Баһылыгы бастакы солбуйааччы И.Н. Попов сүрүннээтэ. Биһирдэ нэһилиэгинэн ырытан салгыы сайдыыга сорухтары туруордулар. Бу дыһал Саха сирин Тьа хаһаайыстыбатын министерствотун Чураҥгыга буолар коллегиятыгар бэлэмнэни чэрчитинэн барда.

А. ЗАХАРОВ.

БЭЙЭБЭР СӨПТӨӨБҮНЭН ТУҢАН

Ил Түмэн 27 сессиятыгар тыыл, үлэ ветераннарын уонна политическай репрессияҥа түбэспиттэри социальнай өйөөһүн туһунан Сокуону ылыммыта. Онно сөп түбэһиннэрэн республика үрдүнэн сокуону сырдатты үлэтэ сабалана. Кэлэр сылтан тыыл ветераннарыгар эмкэ, телефонна, радиоба, автобус проейыгар, тиис протейыгар көрүлэр чэлчэтинилэри олоххо хайдах туһаналлара ветерантан бэйэтигэр быһаччы тутулуктаах буолуоба. Ол курдук тыыл ветерана бу чэлчэтинилэргэ көрүлэр үбү бэйэтин сайабылыаннаһынан талар бырааптаах: ол эбэтэр ааспыт сылга хайдах туһаммытын курдук оннунан хаалара эбэтэр сайабылыаннаһа суруйан чэлчэтингэ көрүлүбүт 773 солк. харчынан пенсиятыгар эбии ылар. Бу барыта чэлчэтиннэн туһанааччы бэйэтигэр сөптөөбүнэн туһанытыттан тутулуктаах. Холосур, телефона суох, радио үлэлээбэт, олохтоох автобуска проейынан туһаммат, ыарахан сыаналаах эмкэ-томко наадыбат тьа сиригэр олохтоох тыыл ветерана ый айы чэлчэтингэ көрүлэр харчыны ылан бэйэгэ талбытынан туһанаар, биллэн турар, киниэхэ барытаах.

Иһиттэн биһир талыыга ветераннар ыарырбаталлара босхо эминэн туһаны буолара буолуо. Иһинэ кини доруобуйатын туруга быһаарар орууллаах. Өскөтүн босхо ыарахан сыаналаах эминэн туһанаар наадыбат, үгүстүк ыалдыбат, хроническай ыарыта суох буоллаһына ыйык айы көрүлэр эбии харчыны таларын туһунан сайабылыаннаһа суруйан бу дыл ахсынны 1 күнүгэр дьэри олохтоох дыһалтаҥа биһирэхтээх. Сайабылыаннаһалар улуус социальнай харалатын управлениетыгар түмүллэн, тохсунуу 1 күнүттэн толорууга киһирэллэр. Онон быһаарынан, сайабылыаннаһа кэмгэр түһэри наада.

А. КАРПОВА, депутат А. Поисеева көмөлөһөөччүтэ.

ЧУРАПЧЫТААБЫ ТЕХНИЧЕСКЭЙ КОЛЛЕДЖ ОРТО АНАЛ ЧӨРӨХТЭЭНИН СТАТУСЫН БЫЛА

ЧУРАПЧЫГА ТЕХНИЧЕСКЭЙ КОЛЛЕДЖ АҢЫЛЛЫТА – ОЛОХ ИРДЭБИЛЭ

1995 сыллааха гимназия аһыллан, улуус үөрэхтээһинин эйгэтигэр улахан хамсааһын тахсыбыта. Ол курдук Саха сиринээри үөрэх тэрилтэлэрин кытта ыкса сибээс олохтоммута, биригэ үлэлээһин дуогабардара түһэрсиллэн, быыстала суох хардарыта көмөлөсүһүү сааламмыта. Учуонайдар кэлэн маастар-кылаастары, методическай семинардары ыытыылаа, "Кэскилгэ хардыы" дьин эдэр чинчийээчилэр хамсааһынара, учууталларга научнай бөлөбү тэрийин, СГУ ытыгар Алексеевскай, Лаврентьевскай аабыларыгар кытты, аспирантскай аабылары тэрийин, "Дьобур" общество кэнээһинэ уо.д.а. учууталлар научнай-методическай таһымнара үрдээһинигэр олук буолбуттара. Онтон гимназияга хайыскалаах үөрэһи тэрийин опыта, үрдүк түмүгү биригэтэ. Сыллата выпускниктар 100% үрдүк үөрэххэ киирэр буолбуттара, собуруу үөрэһин элбээбитэ. Бу барыта түмүллэн, тыа сиригэр үрдүк профессиональнай үөрэхтээһин I - II курстарын программатын үөрэһи кыаллар кыахтаабы көстүбүтэ. Маны таһынан, очкотобуоруга тыа сирин ыччата куоракка адаптацияланыта проблема буолбута. Сарсыарда утуян хаалан үөрэхтэрин көтүтүүлэрэ, харчыны сатаан туһаммакка халтай хаамыылара, олохтор сир кыһалбалара, нууччалы тылынан көнүлүк сатаан сангарбаттара, төрөппүт хонтуруолуттан тахсан көнүл баран күүлэй тэбиилэрэ, ордук уолаттар үөрэһи бырабылларыгар тиздэрэ, тыа сирин ыалыгар эбии кыһалба буолбута. Рынок усулуобуйатыгар хас биригэи киһи үлэлээх эрэ буоллабына, туруктаах олохтоох буолара өйдөнөр. Онно конкурен-

цияны үөрэхтээх өттө кыайара чакчы. Манна эбии тыа сирин ыччатын промышленноска сыһыарыы политика-тыгар сеп түбэһиннэрэн, техническай хайыскалаах профессиональнай үөрэһи тэрийин хайдах буолуорай дьин боппурдуу төгүрүчү үөрэтэн көрүөххэ дьин санаа кии-рэн, аан бастаан СГУ Нерюнгригаабы техническай ин-ститутун очкотобу директора техническай наука докто-ра Анатолий Васильевич Самохины кытта субэлээн, гимназияга колледжнай группаны аһар буолбуппут. Он-тон идеябытын сайыннаран президентскай оскуолалар субэлэригэр таһааран Ньурба, Сунтаар, Покровскай ли-цейдэрэ өйөөн, СР наукага уонна профессиональнай үөрэхтээһинин Департаментыгар (директор Р.Р. Ногови-цын) улуустарга вузовскай колледжтары астарыы боп-пуруоһун туруорбуппут. Бу кэмгэ 1999 сыл күһүнүгэр Дьоксуускайга ыытыллыбыт "Саха сиригэр XI үйэ баста-кы чөлүһүгэр үрдүк үөрэһи сайыннарыы" дьин респуб-ликанскай научнай-практическай конференцияга үрдүк үөрэх тэрилтэлэрэ тыа сиригэр эмиз аһыллыахтарын сеп дьин кэпсэтин буолбута. Вузовскай колледж идея-тын республика бастакы Президентэ М.Е. Николаев тута өйөөбүтэ уонна 2000 сыл бэс ыйын 20 күнүгэр Чурапчы-га, Тааттага, Покровскайга, Ньурбага, Сунтаарга вузов-скай колледжтары аһыы туһунан дьаһалга илии батта-быта. Сайын "Тутуу", "Хайа дьыалата", "Электротехни-ка", "Геотехнология" дьин идэлэргэ бастакы набору онорбуппут. Профессиональнай, эбиигин үрдүгү, үөрэһи тэрийи манан аҕай дьыала буолбатах этэ. Хара маннайгыттан вахтовай ныймаба суоттанар буоланмыт, колледжга кэлэн үлэлиир преподавателлэргэ анаан 2 хостоох квартираны атылаһан гостиница онотубуппут наһаа абыраабыта. Гимназия үөрэтэр корпусун салбааһынын хаһаайыстыбаннай ныйманан тутан таһа-раммыт 8 аудитория эбии баар буолбута. Научнай би-блиотекага анаан Москвага баран, контейнерынан анал учебниктары, научнай-методическай уо.д.а. литература-

ны адалтарбыппыт. Саха Государственной университе-ты ректора историческай наука докто-ра Анатолий Ни-тын Алексеевы кытта дуогабар түһэрсэн, Чурапчы-колледжын студенттарын Нерюнгри техническай инсти-тутугар уонна СГУ инженернэй-техническай факульте-туугар III курска бюджетнай миэстэбэ ылыы мэкитилэм-тыгар III курска бюджетнай миэстэтигэр, улахан орос-мита. Очот, тыа сирин ыччата миэстэтигэр, улахан орос-куота суох, 2 маннайгы курска үөрэнэр кыахтаммытта-ра.

Бу күнүгэр колледж 5 сыла бэлэстэнэр. Уларыыйы бөгө кириэ. Аны колледж үрдүк үөрэх филиалын быһытынан буолбакка, орто профессиональнай үөрэх тэрилтэтигэр дьин буолла. Бу аныгы ирдэбилгэ сеп түбэһ-түтүгэр уонна СГУ инженернэй-техническай факульте-туугар III курска бюджетнай миэстэбэ ылыы мэкитилэм-тыгар III курска бюджетнай миэстэтигэр, улахан орос-мита. Очот, тыа сирин ыччата миэстэтигэр, улахан орос-куота суох, 2 маннайгы курска үөрэнэр кыахтаммытта-ра.

Түгэниэн туһунан, колледж преподавателлэрин, техническай үлэһиттэрин, студенттарын үбүлүүгүтүнэн эбэрдэлиибит уонна айымнылаах үлэни баһарабын.

Чурапчытаабы техническай колледж бастакы директора А.С. Иустинова.

СЫАЛБЫТ - ТЫА СИРИН ЫЧЧАТЫН ПРОМЫШЛЕННОСКА ТАРДЫ

Бу сыл муус устар 20 күнүгэр СР Правительствотын 192 №-дээх Уураабынан Саха сирин 4 улуусуугар (Чурапчыга, Покровскайга, Ньурбага, Сунтаарга) эрдэ СГУ филиалын быһытынан 5 сыл үлэлээн кэлбит колледжтары юридическай статустарын сокуонга сеп түбэһиннэрэн уларытан үрдэтиллибит таһымнаах орто анал үөрэх-тээһин государственнай тэрилтэлэрэ - колледжтар аһылыннылар. Олортон биридэстэрэ биһиги улуустугар аһыллан тусла үөрэх тэ-рилтэтин быһытынан үлэтин саалаата.

Бу сана уларытыллан аһыллыбыт үөрэх тэрилтэлэрэ тыа улуустарын ыччаттарын бэйэлэрин улуус-тарын специалистарга наадыһыларын хааччыйар, орто профессиональнай, техническай хайыскалаах специалистары улуус администрациятын туруорсуутунан уонна сааһынан бэлэмнииргэ сылланан тэрилиннэлэр.

Эдэр ыччаты техническай хайыскалаах специальностарга бэйэлэрин сирдэригэр-уоттарыгар бэлэмниир кэпсэ ордуотардаах. Ол курдук, улуус регион сайдыытын хайыскаларыгар олобуран, наада буолар специалистары бэлэмнээһингэ түргэниик уларыыйан сеп. Үөрэнэ киирбит ыччаттар бэйэлэрэ улааппыт усулуобуйаларыгар, дойдуларыгар үөрэнэллэрэ адаптацияланыларын чөлүгэр, төрөппүттэригэр даданы социальнай, материалнай өттүнэн барыстаах. Ыччат дьон дьарыктаах, тэрил-лиилээх, идэлээх буолууларыгар, тыа сиригэр сана үлэ миэстэлэрин тэрийингэ балайда туһалаах.

Техническай специальностарга үөрэтиини тыа сиригэр тэрийин кэпсэ уустуктардаах. Ол уустукта-рыттан биридэстэрэ анал техническай дыссциплиинэлэргэ үөрэтэр таһымнаах, опьттаах кадрдар тыа сиригэр суохтарын кэрэстэ буолар. Бу уустугу колледж 5 сыл үлэлээн кэлбит опьттынан, СГУ-н кытта дуогабарынан университет опьттаах преподавателлэрэ кэлэн вахтовай ныйманан үөрэтэн бараллар. Атын общественнай, гуманитарнай, уолсай естественнэй-научнай дыссциплиинэлэргэ олохтоох пре-подавателлэр үөрэтэллэр. Иккис улахан уустук үөрэтиини лабораторнай базатынан хааччыйыга сы-тар. Бу боппуруска колледж коллективин, салалтатын дьарык үлэ күүтэр. Бастакы сылга СГУ-ну кытта дуогабарынан, университет лабораторнай базатыгар дьарыктанабыт, салгыы сыһыа бэйэбит лабо-раторнай база тэринэр былааннаахпыт. Бу тэриниэгэ республика, улуус производственной тэрилтэлэрин кытта үлэ ыытыла тулар.

Тиздэр, саамай уустук боппурус - дын-уот боппурусуа буолар. Маны быһаарыыга улуус адми-нистрациятын утумнаах үлэтэ элбэри эрэннэр. Колледж үлэлиир базатын хааччыйыга улуус баһылыга И.Н.Аммосов техническай үөрэх кэскилин өйдөөн бары өттүнэн элбэх өйөбүлү, көмөнү онордо. Быйыл үөрэнэргэ анаан "Чурапчстрой" ХЭТ (салайааччы И.М. Эверстов) бэйэтин хонтуру-лын босор-босхо туран биэрбитигэр, колледж коллектива, студенттара махталлара улахан. Салгыы кэнииргэ, сайдарга база улаатарыгар, кэнииргэр эрэнэбит.

2005-2006 үөрэх дьыллар Чурапчы колледж улуус администрациятын сааһынан уонна туруор-суутунан 3 идэбэ: "Монтаж и эксплуатация оборудования и систем газоснабжения", "Теплоснабжение и теплотехническое оборудование", "Менеджмент" 50 былааннаах уонна былааны таһынан 16 студен-тары ылан үөрэх дьылын саалаата. Колледж студенттара 3 курс үөрэнэн государственнай экзаменна-ры туттаран, орто анал үөрэх дипломун ылан техник идэлээн тахсаллар. Баала-ахтар, кыахтаахтар СГУ ИТФ, ПИ, ФЭИ 3 курсууга киирин экзамена суох салгыы үөрэнэ барыахтара. Кэли, үлэли да сыл-дьан, үөрэхтэрин уолсай быраабылаа олобуран салгыыр толору быраалтаахтар.

СГУ салгыы сайдыытын былааннаах улуус университетскай комплекс тэриллитэ кии-рэн тулар. Ол комплекс иһигэр биһиги колледжкит эмиз киирэрэ былааннаар.

Колледж коллектива инники үлэтигэр элбэх былааннаах, сана үөрэх тэрилтэтин атаһар туруорарга бигэ эрэллээх.

Колледж директора В.А. Федоров, СР үөрэһиритин туйгуна.

Субэ мунньах

Колледж коллектива

УЧЕБНАЙ-МЕТОДИЧЕСКАЙ ҮЛЭ

Биһиги колледжит орто анал үөрэх статусун быйыл ылан үлэтин саалаата. Быйылгы үөрэх дьыллар уолсайа 50 былааннаах уонна 16 студент былаан-на таһынан барыта 8 улуустан ыламыт ус идэбэ үөрэтэбит.

Оболорбутун БКЭ түмүгүнэн ылыппыт. Холобура, "Монтаж и эксплуатация оборудования и систем газоснабжения", "Теплоснабжение и теплотехническое оборудование" дьин идэлэргэ математика, физика, нууча тылыгар БКЭ түмүктэрэ хаһаан да ирдэнэр. Бу идэлэргэ студенттар 3 сыл үөрэнэн техник квали-фикациятын ылаахтаахтар, ону бигэргэтэн диплом туттарылар. Оттон "Менедж-мент (по финансам)" дьин идэбэ математика, нууча тылыгар БКЭ түмүгэ ирдэ-ниллэр. Үөрэх 2 сыл устата барар уонна менеджер квалификацията интэриилэр.

Колледж сүрүн сыалынан тыа сирин ыччатын промышленноска тардыы, орто анал уонна үрдүк үөрэһи ситимнээһин, техническай үөрэхтээһини тыа сиригэр сай-ынылары буолар.

Биһиги преподавателлэригэр штатнай уонна вахтовай ныйманан үлэлиилэр. Колледжга элэһиннээбит специалистарын, учууталларын кытта дуогабар түһэрсэн гуманитарнай, математическай уонна естественнэй-научнай дыссциплиинэлэри үөрэтэбит. Вахтовай ныйманан СГУ преподавателлэрэ сүрүннээн профессиональ-най уонна специальнай дыссциплиинэлэри үөрэтэллэр. Ол чэрчитинэн СГУ инже-нернэй-техническай факультетын, финансово-экономическай, педагогическай институттары кытары дуогабардаһан инникитин биригэ үлэлиирбитин туһунан би-барыахтаахтар.

Биһиги преподавателлэригэр икки кафедранан: "Общественной-гуманитарнай, социальной-экономической" (салайааччы педагогическай наука кандидата Л.М. Иванова), "Естественнэй-научнай уонна уолсай профессиональнай дыссциплиинэ-лэр" (салайааччы М.В. Жергина) түмсэн үлэни ыыталлар. Кафедралар үлэлэрин сыалынан-соруунан, преподавателлэр үөрэтэр таһымнарын үрдэти, орто анал профессиональнай уонна үрдүк үөрэх кыһаларыгар үөрэх процесин ситимнээһин буолар.

Колледж бүтэрэллэригэр баран, үөрэхтэригэр ситиһиллэх студенттар дуога-бардаах үрдүк үөрэх кыһатыгар экзамен туттарбакка эрэ үөрэхтэрин салгыыр бы-раалтаналлар.

Улуустугар техническай үөрэһи сайыннаран сылтан улуустаабы үөрэх управ-лениетын (салайааччы Е.С. Сидоров) кытта дуогабар түһэрибит. Бу сүннүтүннэ-ническай үөрэхтээһин биһиги улуустугар системалаахтык киириэхтээх. Маннаык-ры өйдүүбүт.

Директоры үөрэх чааһыгар солбуйааччы Е.В. Попов.

Балаһаны хомууан бэлэмнээтэ: колледж

Дюок, омуқ дигэн араастаах даҕаны. Оттон эмиз омуқ буюу лампыт үгэспит итинник буолан хааллаҕа буолуо. Төһө дүмүүстэрбин билингиттэн Саҥа дьыллаабы аспын бөлүмүнөхпүнү өйдө. Боз, тизгэлбин аны ыттык дыйхайан көрбүн. Төлөһүөр дьааһыгар уган баран дьиз үрдүгүр таһаастарым дуу?

ЧУРАПЧЫ УЛУУҢУГАР ХИРУРГИЧЕСКАЯ КӨМӨ САЙДЫТА

СР доруобуйа харыстабыла төрүттэммитэ 200 сылыгар

Чурапчы улууҥугар бастакы научнай медицинага олохторбут кыра кыамталаах хирургическай операцияларга уоронор Прокопий Нестерович Сокольников 1900 сыл амталаах операцияларга кутургуйаны, иринэлээх бааста-ирэллэр. Ону таһынан Прокопий Нестерович унуох тосту-тутууга үгүс көмөнү онорбута.

30-40 сыллардаахха хирургическай көмөнү куораттан байыаннай-полевой хирург Дмитрий Титович Брыскаевнай хоһу тэрийэн үлээбэтэ. Кини киһи мунгурдааба ыа-операциялааһыны сабалаабыта. 1957 сыллаахха Дмитри-Титовичка "Саха АССР үтүөлээх бырааһа" аат

1950 сыллар ортолоруттан бастакы плановай опера-циялар оһоһулар буолбуттара. Бу кэмнэргэ Юрий Вла-диславович Шанцер (1952-1955 сс), Василий Верович Акаловскай, Жанна Даниловна Полякова кэлэн үлээ-бэтэ.

1959 сыллаахха үрдүк билинлээх, турбут-олорбут хи-рург Иван Иванович Мохначескай кэлэн хирургическай көмөнү эбии кэнэтэн, операционнай остуолунан, лаампа-нан, наркознай уонна электрокоагуляциялыыр аппара-тарын, операциялыыр набордарын хаачысыйыта. 1961 сыллаахха хирургическай сулууспа 6 куйкалаах от-деление буолбута. Операцияны оһоруу элбээбитэ, поло-стой эпээрээсыйлэр оһоһулар буолбуттара. 1965 сыл-лаахха 223 ыарыһахха операция оһоһуллубута, онтон үс тыммыт биэрэ плановай операция этэ. Иван Иванович Чу-рапчыга хирурунан 1966 сылга диэри үлээбэтэ, Саха АССР үтүөлээх бырааһа буолбута. Кини кэнники Респу-блика Минздравыгар кылаабынай хирурунан 1968—1991 с. диэри үлээбэтэ. 1960-с сылларга 2-3 сыл дуогабары-нан хирурдар Аркадий Саввич Чемпосов, Виктор Григо-рьевич Голыдов, Пронас Леонас Пилка, Анна Дмитрие-ва Яковлева, Михаил Алексеевич Бурцев үлээбэттэрэ. Бастакы операционнай медсестранан Антонина Никола-евна Оконешикова 1950—1963 сылга диэри үлээбэтэ, хирургическай сулууспа атаар туруутугар күөс-көмө бу-олбута. Кини кэнниттэн операционнай медсестранан Та-мара Даниловна Сосина 1963 сылтан 1971 сылга диэри үтүө суобастаахтык үлээбэтэ.

1968—1975 сс. хирурунан Николай Михайлович Игна-тьев, кинини сэргэ хирург Данил Васильевич Павлов үл-лээбэтэ. Данил Васильевич хаан кутуутун сабалаабыта. Бу кэмнэргэ хирургическай-травматологическай көмөлөр өссө кэнэтиллэн, хаачыстыбалара тупсарын си-тиситтэрэ.

1972 сыллаахха хирургическай отделение кэнэтиллэн 20 ыарыһах эмтэнэр миэстэлээх буолбута. Операционнай сисэстэрэнэн 1972 сылтан 2001 сыллаахха диэри (30-ча сыл) үрдүк эплизитинээх, динит билинлээх Любовь Лу-кинична Дьяконова үлээбэтэ. Кини Саха Республика-тын доруобуйатын харыстабылын туйгуна, РФ бочуотта-ах доһора, Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданина, "Гражданскай килбиз" знагынан набаарадаламмыта.

1976-1988 сылга диэри отделение сибидиссыйынэн үрдүк категориялаах хирург Григорий Никоневич Алек-сеев үлээбэтэ, Саха Республикатын үтүөлээх бырааһа. Кини уопсай ыраас буолууга да, дезинфекциялааһынга, стерилизациялааһынга да кытаанах ирдэбиллэри туру-орбута. Григорий Никоневич травматологияга көмөнү кэнэтэн, Илизаров аппаратын туруоруу, төбө, сүлүүххэ эчэйиллэргэ операциялар оһоһулар буолбут-тара.

Бу кэмнэргэ хирурдар Надежда Николаевна Кузьми-на, Леонид Александрович Петров, Василий Васильевич Гуляев үлээбэттэрэ. Отделение үлэтэ лаппа кэнээбитэ. 1979 сылтан хирургия 30 куйкалааммыта, ис органнарга эпээрээсыйлэр, унуох эчэйиитигэр, төбө травматыйгар, үлүйүүгэ, итигэ-буһууга быһаччы көмөлөр оһоһулар атыллар.

Туспа суоллаах-инстээх хирурунан Бекен Тулегенович Нурсапаров буолар. Кини 1987 сылтан 1992 сылга диэри үлээбэтэ, атах тымырыгар, геморойга, үөскэ опера-циялары табан онорор этэ. Бекен Тулегенович отделение үлэтин-хамнаһын 1988 сылтан 1992 сылга диэри салай-

быта. Кинилин хирурдар Федор Михайлович Сидоров, Семен Дмитриевич Попов биэргэ үлээбэттэрэ.

Отделениены 1992 сылтан 2003 сылга диэ-ри үрдүк категориялаах хирург, Саха Респу-бликатын доруобуйатын харыстабылын туйгуна Надежда Николаевна Кузьмина салайбыта.

Күн бүгүн хирургия отделениета типовой сана таас балыһаа үлэлиир. Билигин 6 вра-чебной штат баар, уопсайа 23 штатнай едини-цаа 23 үлэһит баар, ону таһынан ЛОР, гине-колог быраастар кэлэн үлэлииллэр, операция онороллор. Олортон хирург Надежда Нико-лаевна Кузьмина, Василий Андреевич Гоголев үрдүк категориялаахтар, Саха Республикатын доруобуйатын харыстабылын туйгуннара. Эдэр хирурдар: Николай Сергеевич Сивцев 2002 сылтан хирургия да, травматология да өттүнэн таһаарылаахтык үлэлиин сылдьар, Вячеслав Егорович Аммосов клинической ор-динатураа үрдэтин барда. Отделение 5 сис-тэрэтиттэн үстэрэ үрдүк категориялаахтар: Сардаана Федоровна Винокурова, Саргыла-на Васильевна Габышева, Елена Михайловна Эверстова. Христина Николаевна Илларио-ва медсестранан, Михаил Ксенофонтович Де-мяннов медбратынан үлээбэттэрэ аһыйах кэм буолла. Бу эмиз кэскиллээх эдэр үлэһит-тэр. Ольга Антоновна Попова 1 категорияла-ах медсестра, билигин игирэ оболорун көрөн олорор. Младшай медперсонал 5-тэр - өр сыл үтүө суобастаахтык Аксиния Николаевна Оконешикова, Саргылаана Васильевна Го-голева уонна буфетчицанан Анна Васильевна Илларионова үлэлииллэр.

Отделение ийикэн операционнай блок уонна анестезиологическай-реанимационнай сулууспа үлэлиир. Операционнай блок 3 сис-тэрэлээх, 2 санитаркалаах. Бу блокка дезин-фекция, асептика дигэн кытаанахтык ирдэнэр, контуруолланар. Онон үлэһитигэр ис санаала-рыттан кыһаллар, бэриниһлээх дьон үлэлиил-лэр. Манна старшай Мария Егоровна Бараш-кова, Мария Егоровна уонна Анастасия Ива-новна Сивцева иккиэн үрдүк категориялаах операционнай сисэстэрлэр, медбрат Михаил Гаврильевич Абрамов 1 категориялаах. Операционнай санитаркаларынан Уйгуна Павлова, Лена Абрамова үл-лиин сылдьаллар. Анестезиологическай-реанимационнай сулууспа 1972 сыллаахтан штат көрүллэн үлэлиир. Бас-такы анестезиолог быраастарынан Михаил Львович Фи-липпов, Валерий Васильевич Гуляев буолаллар. Онон салгыы Николай Егорович Торговкин 3 сыл үлээбэтэ. Бу сулууспа билигин 2,5 врачечнай, 2 медсестра анесе-зист штаттаах. Онон ханнык баҕарар таһымнаах опера-ция оһоһулар усулусбуйатын хаачысыйаллар. Оно ты-мыр устун, эндотрахеальнай, проводниковой, эпидураль-най наркоз методтарынан тутталлар. Манна таһынан улууска ыарахан туруктаах ыарыһахтарга реанимационнай көмөнү уонна интенсивнай эмтэһини миэстэтигэр да ба-ран онороллор. Реанимационнай аппараттарынан толору хаачылыылаах.

1988 сылтан Александр Иннокентьевич Коркин анесе-тезиолог-реаниматолог бырааһынан үлэлиир, бастакы категориялаах, Саха Республикатын доруобуйатын хары-стабылын туйгуна. Кинини сэргэ быраастар Степан Хар-лампеевич Борисов-2 категориялаах уонна Руслан Васи-льевич Пахомов үлэлииллэр. Бастакы анестезисткалары-нан Валентина Никифоровна Шестакова, Инна Семенова Теплоухова уонна Людмила Георгиевна Попова үлээ-бэттэрэ. 1987 сылтан күн бүгүнүгэр дьыла Анна Петро-ва Макарова үлэлиир, үлэтин ымыгар-чымыгар дьыла толору баһылаабыт специалист буолар, үрдүк категория-лаах. Кини үлэтэ Саха Республикатын Правительствотын махтал суругунан бэлэстэммитэ. Анна Петровна 2001 сылтан хирургия отделениетын старшай сисэстэрэ.

Биһиги үлэбит инструмент уонна операционнай ма-тырьыйаал стерилизациятын хаачыстыбатынан улахан ту-тулуктаах. Автоклаваный 1980 сыллаахха тэриллээбиттэн 17 сыл устата медсестра Догдонова Мария Гаврильевна,

онтон салгыы күн бүгүнүгэ дьыла Васильева Зоя Михай-ловна үтүө суобастаахтык үлэлиир, кинилин Фомина Айталина Гаврильевна тэнигэ сылдьар. Билигин хирургиче-ская, нейрохирургическая, травматологическая, аку-шерская, гинекологическая, ЛОР уонна онкологическая ыарыһахтарга араас таһымнаах көмөлөр оһоһуллаллар. Экстреннай эпээрээсый киһи бары органыгар барытыгар аныгылыи ирдэбилгэ сөп таһымнаахтык оһотуттан-улаха-ныттан тутулууга суох оһоһулар. Үөс тааһырытыгар-та-астаах хабааы тириини кыратык хайытан эпээрээсый-лээһин 2003 сылтан киллэриллэбитэ. 2005 сыл кулун ту-тар ыйтан ийин эңгэр улуустарга травматологическай көмөбө киһи буоллубут. Унуох эчэйиитигэр-Илизаров аппарата, тостубут унуоһу тимири пластиналарынан, спи-цаларынан туттарыы, рентгеноскопия аппаратынан унуоһу көрөн туран тутуу, ону таһынан ийингэ-атаахха инкирдэри, нөһүбэ утахтарын салбааһын оһоһула ту-рар.

Билигин сыл устата тыһыынчаттан тахса ыарыһах эм-тэнэр, олортон 700—750 эпээрээсый оһоһулар.

Хирургия отделениетыгар өр сылларга үлээбэт, эл-бэх дьонно көмөлөспүт, олохторун өрүһүсүбүт ветеран үлэһиттэр: Семенова Валентина Григорьевна, Шестакова Валентина Никифоровна, Ефремова Екатерина Дмитри-евна буолаллар.

Ытыктабыллаах коллегаларбытын уонна ветераннар-бытын Данил Васильевичи, Григорий Никоновичи, Ва-лентина Никифоровнаны, Екатерина Дмитриевнаны уон-на Любовь Лукиничнаы бу бэлэи сылыннан эбэрдэлиибит, этэннэ буолуг дигэн алгыспытын тиэрдэбит.

В.А.Гоголев,
хирургическая отделение сибидиссыйэ.

Хаартыскаларга: хирургия коллектива уонна үлэ кэмнэрэ.

М.И. ЕРМОЛОВА ТУҢУНАН АХТАН-САНААН ААҤЫАҤЫН

Республика үрдүнэн доруобуйа харыстабыла 200 сыл-лаах үбүлүүһүнэн сибээстэн өр сылларга биэргэ алтыһан үлээбэт, наставник оностубут, ытыктыыр, убаастыыр коллегабыт "Бочуот Знага" орден кавалера, "ССРС дору-обуйатын харыстабылын туйгуна", Чурапчы улууһун бочу-оттаах гражданина Мария Ивановна Ермолова туһунан ах-тан-санаан ааҥыабы баҕарылар.

Мария Ивановна ыраах Воронежскай уобаласка бэс ыйын 4 күнүгэр 1925 сыллаахха төрөөбүтэ, 1949 сылаах-ха Воронежскай медицинскэй институту бүтэрэн, Саха си-ригэр үлэбэ анаммыта уонна Хайахсыт участковой ба-лыһытыгар үлэтин сабалаабыта.

Ыраах тыһыы айылбалаах Саха сиригэр бастаан үлэ-лиин кэлбитин туһунан кэпсиир буолар: "Мингин олус күчүгүйдик көрсүбүттэрэ, улахан тулууп кэтэрдэбиттэрэ, ат сыарбатыгар аан бастаан олорбутум" — дигэн.

60-с сылларга улууска аан маннай терапевтической от-деление арыыйгытара онно кини маннайгы сибээсисэй буолбута. Уопсайа 40 тахса сыл Доруобуйа харыстабы-лын эйгэтигэр үлээбэттэнтэн 18 сылын кылаабынай бы-рааһы солбуйааччынан, поликлиника сибээсисыйинэн үлэлиир. Билигин СГУ-ну бүтэрэн үлэһит буолан кэлиби-тигэр, Мария Ивановна поликлиникага үрдүк ирдэбили ту-руорара. Олус холку, кизг майгылааба, кинини кытта би-иргэ үлээбэт сылларбытыгар ыарыһахха хаһан да кыһырыбытын өйдөөбөлүүн.

Мария Ивановна Ермолова өр сылларга биһиги оройу-оммут нэһилиэнньэтин доруобуйата тупсарын туһугар үлэ-тин салбаан, кини биэргэ үлээбэт коллектива таһаары-лаахтык үлэлиин-хамсыы олорор. Ол курдук ааттыахха сөп СР доруобуйатын харыстабылын туйгунун Евдокия Его-ровна Слепцованы, РФ бочуоттаах доһорун улуустаабы

кинн балыһаа поликлиникатын сибээсисыйин, Григорий Эдуардович Кузьминны СР үтүөлээх бырааһын, кинн ба-лыһаа терапевтической отделениетын сибээсисыйин.

Оройуон дьонун-сэргэтин барытын билэрэ, кыһалла-ра, ордук инбэлииттери кытта үлэбэ элбэх сыратын биэр-битэ. Кини маннайгы ВТЭК председателинэн, үгүс-элбэх сурук үлээбэх үлэни кичэйэн онороро, үчүгэй үлээбэтин республикага тийэ биллэрэ.

25 балыһаа партийнай тэрилтэтин секретарынан сыл-дьан, ымаат дьону олох суолугар табатык үктээнэллэри-гэр, үтүө үлэһит дьон буолан тахсалларыгар көмөлөспүтэ. Мария Ивановна иккис дойдутун, Чурапчытын олус күндүтүк саныыра. Кини аатын үйэтитэн оболоро анал сти-пендия олохтообуттара.

А. Неустрова,
медүлэһиттэр ветераннарын сибээтин председателэ.

ПОЛОЖЕНИЕ республиканского ежегодного телевизионного конкурса "Полярная звезда"

Организаторы конкурса: НВК "Саха", ДТРА "Полярная звезда", Союз организаторов конкурса: Министерство образования РС (Я), Министерство культуры РС (Я), национальный фонд "Барбарыи" РС (Я), МДФ "Дети-Саха Азия" РС (Я).
Финансирование организации конкурса за счет личных взносов участников.
Командировочные расходы съемочно-творческой группы за счет НВК "Саха".

Цели и задачи:

1. Выявление юных талантов для фонда "Новые имена" РФ.
2. Своевременно выявить талант, создать условия для становления талантливой личности, оказать ему всестороннюю поддержку.
3. Стимулирование творческого потенциала детей, художественных руководителей к активной самореализации.
4. Отбор талантливых детей через конкурсы и дальнейшее отслеживание их творческой судьбы, оказание им действенной и конкретной помощи в профессиональном развитии.
5. Создать "банк данных" юных талантов и оказать им помощь в профессиональном развитии.

Общие положения:

Каждый участник на всех турах заполняет анкету, творческую заявку-картотеку, медсправку о приписках, справку СЭС.

Обязанности 1 и 2 туров:

- Организовать размещение и питание конкурсантов (оплата за счет участников);
- Предоставлять участникам помещения для репетиций, литературный салон для выступления литераторов и зал для показа юных художников.

Дата, место проведения:

3-8 декабря, 8 декабря — Галаконцерт. Село Чурапна, ЦД "Айыллаан" (тел. 41-482).

Оформление сцены, профессиональное озвучивание и освещение

— оповещение участников других улусов по региону

— организация афиш и рекламной деятельности

— подготовка типографских дипломов и грамот.

В обязанности ДТРА "Полярная звезда" входит:

— организация творческой деятельности всех туров конкурса, методическая помощь в творчестве и оформлении документов, проведение мастер-классов, отражение хода зонального конкурса в прессе, в радио и телепередачах, организация финала Республиканского телевизионного конкурса "Полярная звезда", организация участия победителей финала на Российских и Международных конкурсах и фестивалях, рекомендация лучших исполнителей телеконкурса "Полярная звезда" в фонд "Новые имена" Российской Федерации.

1 тур — отборочный, улусный на местах, (организует Управление культуры образования. (По необходимости с участием организаторов), декабрь, январь, февраль.

2 тур — полуфинал, зональный — ДТРА "Полярная звезда" совместно с Управлением культуры и образования по графику — март-апрель.

3 тур — финал, республиканский — ДТРА "Полярная звезда" НВК "Саха" с организаторами, июль, г. Якутск, ГТОБ.

Условия конкурса:

Конкурс проводится в возрастных группах: 5 декабря — до 8 лет, с 9 — 11 лет, 6 декабря — с 12 — 14 лет, с 15 — 18 лет, 7 декабря — с 19 — 21 года, 8 декабря — Гала концерт.

По следующим номинациям: эстрадный, академический вокал, авторская песня, народное пение, народные инструменты, народная, классическая музыка, классический танец, фольклор всех народов республики, оригинальный жанр, цирковое искусство, разговорный жанр, эстрадная, народная хореография, театр моды и др.

Конкурсант может участвовать в нескольких номинациях при желании, но в избранной номинации должен иметь не менее двух номеров. Продолжительность номера не более 3-5 минут. К фонотграммам участников предъявляются высокие требования.

Участники по номинациям изобразительное и прикладное искусство, живопись и литература (поэзия, проза, драма, рассказ, и т.д.) должны представить не менее двух лучших работ.

В конкурсе оцениваются:

Сценический образ и его воплощение, костюм, индустрия.

Подбор репертуара и соответствие репертуара возрасту.

Вокальные и хореографические данные.

Поведение на сцене, эмоциональное и техническое исполнение.

Оформление номера как шоу, например, вокалист может использовать бэк-вокал и танцоров.

Наличие собственного стиля, почерка.

Награждение

Лучшим из лучших присуждаются 1,2,3 премии в каждой группе указанных номинаций, звание Лауреата, Дипломанта, Гран-при.

Чурапчы улууһун олохтоохторун истиилэригэр!

Убаастабыллаах ааһааччылар, биллэрин курдук, 2006 сыл бастагы анарыгар эһиги улуускуттар хаһыакка уонна сурунаалга сурутуу альтернативнай төрүккэ олохуран ыһыллар.

Ол курдук, алтынньы ыйтан саҕалаан "Забота-Арчы" диэн республиканскай хаһыакка сыл анарыгар бара-суоба 68 солкуобайга сурутуохха сеп. Бу — республикага саамай чөлүккэ сыаналаах сурутуу буолар.

Хаһыат сүрүн темаларынан пенсиянан хааччылыы болтуруостара, кырдыабаастар, кыаммат араҥа, элбэх олохтоохтор, инбэлэнттэр, куоракка олохтор студент олохтор олохторун-дьаһахтарын, дьыннээх фактарга олохуран, сырдатыйы буолар.

Ула рьногар, олоххо бэйэ миэстэтин булуунууга, араас түбэлтэлэргэ юрист, психолог сүбэлэрэ, дьэз кэргэн экономикаҥа, эбни пенсиянан хааччылыы, дьэз-уот болтуруостара, чөлүтүлэр тустарынан матырыйааллар, доруобуйа, чөл олох тустарынан элбэх туһалаах сурунуулар тахсан, республика ааһааччыларын билиирбиллэрин, сэнээриллэрин ыһаллар. Ити этинбин "Хаһыат уонна ааһааччы" диэн рубрикага улуустартан кинирэр суруктар кэрэбэллэлэр.

Эдэр ычат, орто саастаах дьон, кээнники 2-3 сыл бэттэх, "Арчы" страницаларыгар орто анал, үрдүк үөрэх кээниттэн үлэ булан дьарыктаах буолууга санааларын үлүстэр буолбуттара ааһааччыга кэрэксэбиллэх буолуон сеп. Оттон аҕа саастаах дьон "Ветеран" диэн ыйга биирдэ тахсар 4 страницалаах эбник хаһыакка болсомтоолорун хатыахтара диэн эрэллээхлэр.

2006 сылга араас өрүттээх дьаһаллар, үбүлүүдэр буолаары тураллар. Олортон Чурапчы дьонугар чугас диэн сылыктаахха — тустуу Саха сиригэр бастагы чемпионате ыһыллыбыта 50 сыла буолара саарбаҥа суох. Итигэр таһынан, Илин эгэри газтааһын, тимир суол тутуугун хардыылар, олохтоох бэйэни салайыны болтуруостара уонна проблемалара, тьа сирин уопсай олоҕо-дьаһаҥа, кредиттээһин уо. д. а. темалар хаһыат үлэтигэр сүрүн миэстэни ыһахтара.

Хаһыат икэ кыратынан, элбэи эрдэиэстээбэкс, түмүкүлэр, "Забота-Арчы" нэдиэлэ 2 биирдэ нуучалык, сахалык тылларынан 16 балаһалаах тахсар диэн этиэм этэ. Кини страницаларыгар ТВ, радио программалара, астрология, чөлүккэ сыаналаах биллэриилэр бачээттэллэр. Холобура, тылын ахсааньтан тутулууга суох, биллэри 40-60 солк., өлүү туһунан иһитиннэри 100 солк., эбэрдэ 100-150 солк. буоланнар, атын хаһыат-тартан 3 төгүл чөлүккэ.

Күн бүгүн тиражыт 8 тыһ. тахса буолла, онтон бири тыһыынатын Уус-Алдан дьоно сурутардылар. Оттон 17 тыһ. нэбилээннээх бэйэбит улууспут баара-суоба 68 сурутааччылааҥа өйдөмөт. Бу тугу этэрий? Ол аата почта үлэһиттэрэ, социальнай көмүскэл органа "Забота-Арчы" туһунан, кини 68 солкуобайга сурутууларын, темата ханныгын, суруйар эйгэтин ис хоһоонун нэбилээннээх ситэ тиздибэт диэн өйдөбүлгэ аһалар буолбатах дуо?

Онон Чурапчы улуунун олохтоохторо, "Забота-Арчы" хаһыакка суруттаран, Саха сирин бири бастык хаһыатын ааһааргытыгар, кини балаһаларыгар санаабытын атаһааргытыгар ыһырыбык.

Сурутуу "Саҥа олох" редакциятыгар ыһыллар.

Николай ПЕТРОВ, "Забота-Арчы" хаһыат кылаабынай редакторун солбуйааччыта.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Убаастабыллаах салайааччыбыт, Российскай Федерация доруобуйатын харыстабылын туйгурун Саха Республикатын боссоннугу сулуусна туйгурун, бочуоттаах үлэһитин, үлэ ветеранын Мария Петровна ОЖОМЕРОВА-НЫ үбүлүүдэ 2005 сыл иһитиннэригэр эбэрдэлиибит!

Таргымэ үлэтигэр-халыаһыгар кэрэксэбиллэх сыһыаньынан, дьирэ биллэһинэн, салайар дьонугуран бары күөн туттабыт. Баарабыт икэи-чэбдик доруобуйатын, аһа дьаһаһар сэллэргэ ситиһиллэх үлэни.

Салтүбүтүлүк коллектива.

Мундуу нэбиллээгэр олохтор кунду бьарааллытын, пьайыбытын Дмитрий Дмитриевич ВАСИЛЬЕВ үлэ анарыгар үбүлүүдэ 2005 сыл иһитиннэригэр эбэрдэлиибит!

Кунду кьибитигэр күн сирин бары кэрэтин, икэи-чэбдик доруобуйатын, биллэни курдук үлэ үбүлүүгэр, дьонун-сэргэн ортолугар үлэли-халыкы сылдарыгар билгэрибит. Эһигини тула төрүү үкүдү, үчүгэй эрэ үрүлүүгү туруохтун.

Мундуу, Орто Хаһыаттан биригэ төрөбүттэрин уонна күннүлэр оҕолоро, сьэннэргэ.

АТЫЛЫБЫТ

2002 с. ончуллубут УАЗ-3909 "Охотник" массыынаы. Сүүрүүтэ 17 тыһ. км. Сыаната кэпсэтинэн. Билсэр телефон: 41-000.

БИЛЛЭРИИ

"Мелиоратор" ГУП ставка анарыгар электриккэ каадылар. Телефон: 41-459.

ЧУРАПЧЫТААБЫ УКС ИИТИННЭРЭР

2005 сыл сэттинньи 28 күнүттэн нэбилээннээх дьэз тутуутугар, тутуу матырыйаалын ыһытыгар уонна да атын быстах наадаларга туһаныллар кылгас кээннээх кредити бьэриини саҕалыйар.

20 тыһ. солкуобайга дьэри 1 поручитель, онтон үлэ 2 поручитель ирдэнэр.

Кредит ылааччыттан уонна поручительтан ирдэниллэр докумуоннар:

1. Паспорт куоплуйата (маннайгы иликс уонна прописка).
2. ИИИ сибидиэтиэлибэтэтин куоплуйата.
3. Үлэ киниксэтин куоплуйата (Маннайгы иликс уонна кээнники үлэз кьирбитин туһулуур сурук).
4. Хамнас справката (кээнники б ый).

Билсэр телефон: 41-154.

Кунду кэргэнин, аҕабыт, эһэбит, тьыы, үлэ ветерана, хоту көһөрүлүү кьытылааҥа, Төлөй-Дирингит олохтооҕо

ПОПОВ Петр Харлампьевич

80 сааһыгар ыарахан ыарыһтан бу дьыл сэттинньи 25 күнүгэр олохтон туораабытын дьириник куругуйан туран айнахтарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сьэннэрэ, кьийинтэрэ, күтүөттэрэ.

Кэриэстэби

ДЬҮӨГЭБИТ КЭРИЭНИГЭР

Өбүлүлэриб кьии олоҕо чьынаах тун-түгүнэн элэс гьынан аһылыгар тэкииллэрэ. Ити кылгас кэм иһигэр алтыһан аһыт чугас, ыраах да дьоннорун олоххо утулулубат уонна хатылаимат сулу-иһи хаалларан бараллар. Онук бири кьийинэн дьүөгэбит, ойор күнүгэр оҕо саастыт, эрчимнээх эдэр кэммит арҕыла, улуска өр сьылларга доруобуйа харыстабылыгар экилэ суох үлэһэн аһыт дьүөгэбит Дуня - Евдокия Кузьминична Тихонова буолар.

Сэттинньи 24 күнүгэр кьии бьийи кэксэбиттэн утуу ыарахан ыарыһтан күн сириттэн курамьытэ номуу бири сьылын туолар. Кунду дьүөгэбит кьыйан элэтиэмт ыарыһа ыларан харакьыт ортолугар олохтон барьыта олус хомотолоох. Туохха да тэкииммэт ыар кутурьаны элэтинэн-хаамьынан билэн, бири сьылыгар ахтан-саһан аһары каадалаарынан ааҕабыт.

Дуня 1950 сыллаахха кулун тутар 14 күнүгэр, Соловьев нэбиллээгэр Кузьма Лазаревич, Ирина Дмитриевна Батареннар дьэз-кэргэттэригэр икис оҕосон күн сирин көрбүтэ. Аҕа Кууһума колхоз сонордоох булчут, ийэтэ Өрүгэ бастык ыаньыкьыт элэлэр. Сэрин кэмигэр Кууһума Иркутскайга кирпичнэ собуотугар үлэһэбитэ. Дуня оҕо сааһа ийэтин, аҕатын, убайын Григорий тапталларыгар бигээн кьыс Амма сардааналаах кьрдалларыгар, Тэйэр кьайа тэллээгэр аһыта.

Оскуолага үөрэнэр сьылларыгар үчүгэй үөрэнээччи ахсааньтан түспэтэ: сьыты-хотуу, тылын-өһүн ыһыһарымтьа буолан, кьылаас старостата, дружина сьэбиэтин председателэ буолар.

1968 сыллаахха оскуола кээниттэн "Оскуола - производство - үрдүк үөрөх" девизинэн салайтаран, Субуруускай аатынан совхоз Соловьевтаагы отделениетыгар, ончолорго оройуонна билиибит Тайга төрдүнээги ынат-комсомольскай ферматыгар үлэтин саҕалаабыта. Манна жини комсомольскай тэрилтэ бюротун производственной секторын салайыта. Сүрүн үлэтин таһынан араас субуотунуулар, оһыт атаһабылыгар Дуня бьйэччэ дьаһалынан бараллар. Нэбиллээк сьэбиэтин депутата, уус-уран самодеятельность актыыбынай кьытылааҥа этэ.

Икки сыл төрөбүт-үөксэбит дойдутугар үлэһэн баран, үөрэхтэ туттарсан, Благовещенскайдаагы медицинскай институтка кьирэн, үөрүүтэ үрдэбитэ. Манна кьини биллээ студентскай олох дьолун, жөрүн-нарын, ыарахан да түгэнирин. Манна олохун арҕыһын, Намтан кэлэн инженер идэтигэр үөрэнэ сьылдар Леониди көрсөн, тапталларын холбоон, 1970 сыллаахха ыал буолбуттара.

Таптыр идэтинэн Намынан, Чурапчынан, Дьоккуускайынан үлэһэн, бири идэлээхтэригэр, нэбилээннээх улахан авторитетинан туһанара. Евдокия Кузьминична кэргэнинэн Леонид Никитичны икки уол, икки кьыс оҕолонорон, икки сьэннэжэн, улахан дьэ-кэргэн ийэтэ, аҕата, эбэтэ, элэтэ буолар дьолу билэн бири-бааччы олохон испиттара...

Дуня дьэлэ астаах-үөллээх, ханнык да иһэтин иннэн-толлон турбат, оҕолорун, сьэннин олус үчүгэйдик тигэн таһынартыыр, ыалдьытмьах хаһаанка этэ. Совхоз тоһуу үлэһиттэрэ саҕаһа Мария, убайа Григорий эдэр саастарыгар олохтон утуу-субуу туораннар, кьинилэр оҕолорун Ирани, Аняны, Ленаны эдэнидэрэ Елена Ивановнаык көрөн-харьан атахтарыгар туруортаабыттара.

Дьүөгэбит ыарахан ыарыһа ыларан, быраас буолан барьын билэн, хотуун ааҕа да сырыттар, доботторун, үлэһэннээхтэрин угууа, түмэ сьылдыбыта. Ыарахан кэмнэригэр кэргэнэ Леонид сыһаарас, сьылаас сьыһанын билэн барда. Ол курдук, Дуня баҕатын толорон, аҕан ыараханарьтан толлубаҥа, төрөбүт Мырылаттар аҕалан, дьонун-сэргэтин, дьүөгэлэрин көрсөн, ах-тылларын таһааран барара.

Евдокия Кузьминична аатын ааттарар ынаттардаах: уопаттар Сергей, Гриша, кьыргытара Наҕаһа, Оля. Бары үрдүк үөрэхтээх специалисттар.

Дьүөгэбит олохтот олоҕо, идэтигэр бэринилээхтэ, үлэтэ кэпсэки ынаттарга ахтыла туруо.

Бииргэ үөксэбит үлэһэннээхтэрэ.

Редактор А.А. ЗАХАРОВ.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670.

Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".

телефоннарбыт:

редактор — 41-332, отделлар — 41-265.

E-mail: Osanaoloh@churap.sakha.ru

Таргымэ тоһоордуччылар: СР Правительствога, Чурапчы улуунун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук (оскуола) аатынан. Массоабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуонунун тутууууу контурулуур уонна регистрациалар РФ бачээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациаламьыт нүмэрэ — ПИ №19-0423.

"Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук ГҮ. Офсетной бэчээт. Саҕаһын №141-142. Тираж 2065. 25-11. 2005 с. бачээккэ бэрилинэ. Хаһыат нэдиэлээх үстэ: өлүөрүннүхкэ, чөлүккэ уонна субуотага тахсар.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сеп түбэхэр буолбатах. Сурукка ыһыллар чаччылар кьырдьыктаахтарыгар эппитинэни автор тус бэйэте сүгэр.